

Kohaliku alkoholipoliitika pilootprogramm

Anu Vares

Eesti Tervislike Linnade Võrgustiku juhatuse liige

Kuressaare Linnavalitsuse arendusnõunik

10. november 2015

SOTSIAALMINISTEERIUM

Kohaliku alkoholipoliitika pilootprogramm

- Osa projektist “Rahvatervisealase pädevuse suurendamine Eesti paikkondades”, mida rahastatakse Norra toetusest 2009–2014 rahvatervise programmi raames
- Eesmärk on leida Eesti omavalitsuste jaoks sobiv ennetustöö mudel alaealiste alkoholitarvitamise ja sellega seotud kahjude vähendamiseks

Kohaliku alkoholipoliitika pilootprogramm

- Osalevad Kuressaare linn, Põltsamaa linn ja Põlva vald
- Projektipartnerid: Tervise Arengu Instituut, Eesti Tervislike Linnade Võrgustik, Terve Eesti SA

Kohaliku alkoholipoliitika pilootprogramm

- Kohaliku alkoholipoliitika töörühma moodustamine (linna- ja vallavalitsuse ja politseijaoskonna esindajad)
- Töörühma liikmete koolitus
- Tegevuskava koostamine, et vähendada omavalitsuse territooriumil alkoholi kättesaadavust, alaealiste alkoholitarvitamist ja sellega seotud kahjusid
- Tegevuste elluviimine

 norway grants

SOTSIAALMINISTEERIUM

Kohaliku alkoholipoliitika pilootprojekt Kuussaares, Põlvas ja Põltsamaal

Baaskoolitus tööühmade liikmetele

Riina Raudne

Terve Eesti Sihtasutus

Laura Aaben

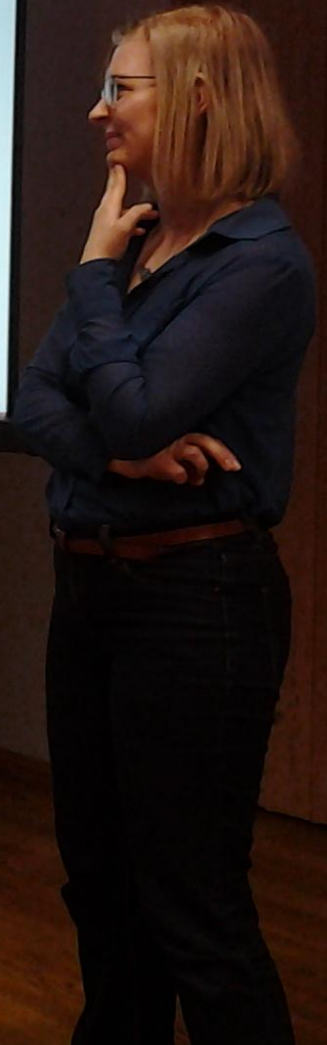
Tervise Arengu Instituut

TERVE
EESTI

Tervise Arengu Instituut
Partner Institute for Health Development

KODU & PERE

- VANEMA EESKUTU
- KODUS POLE SUURI ALKE HOOLIVARUSID, EI OME NÄHTAV
- EI PAKU ISE ALKO.
- SEL TEEMAL LAPSEGA RAHAKIMINE
- SOTSIAALSSED OSKUSED
- TUNNE LAPSE SÕPRU
- TOETADA LAPSE HUVITEEVUST

SÕPRUSKOND

- EI KINGI ALKOHOLI
- ALKOVABAD TÄHTPÄEVAD JA PEOD
- MITTE-TOOMINE ON OK
- PURJU TOOMISE MITTE-TULGUSTAMINE
- ALKOVABAD ÜHISTEEVUSED
- OMA EESKUTJU NÄITAMINE

KOOLIPERE

- MAAST MADALAST ALKO RISKIDE TEADVUSTAMINE
- MITTE-TOOMISE POPULARISEERIMINE
- HIRMUTAMINE
- LAPSED ISE TEEVAD TEGEVUST
- SOTS. OSKUSTE ÕPE, ARENG
- LAPSEVANEMAD

Riik

- SEADUSLOOME
- MÜÜGIPIIRANGUD
- REKLAMMIPPIIRANGUD
- VANUSEPIIR 21
- MAKSPOLÜTIKA
- RIIKLIKUD SUUR-ÜRITUSED ALKOVABAD
- TÄRELVALVE
- JOOVE & AVAZIK RUM

Korraldaja: Eesti Riiklikud Alkoholi
Korraldaja: Riik ja Põllumajandus
Korraldaja: Riiklikud Alkoholi

Alkoholi müügi ja jaotamise
2011 - 2012

Kohaliku alkoholipoliitika töörühma liikmete koolitus

Kohaliku alkoholipoliitika pilootprogramm

Neli tegevussuunda:

- kohalike elanike kaasamine ja teavitustöö
- alaealistele alkoholi müügi ja tarvitamise järelevalve korraldamine
- süsteemne uimastiennetus koolides
- laste ja noorte huviharidus

Kohaliku alkoholipoliitika pilootprogramm

Uuringud:

- intervjuud ja fookusgrupid kohaliku omavalitsuse esindajatega (sh linnavalitsuse/vallavalitsuse ja volikogu liikmed)
- täiskasvanud elanikkonna küsitlusuuring
- kooliõpilaste küsitlusuuring (9. ja 11. klass)
- vanust tõendava dokumendi küsimise testostlemine
- registreeritud süütegude statistika analüüs
- registreeritud haigusjuhtumite analüüs

Testostlemise tulemused (2014)

KOV	Valimisse sobivaid müügikohti kokku *	Valimisse jäänud müügikohti **	Ostu ei saanud teostada ***	Testostlemise läbinud müügikohtade arv kokku	Müügikohtade arv, kus küsiti testostlejalt dokumenti
Kuressaare	58	37	8	29	10
Põlva	27	20	4	16	2
Põltsamaa	13	8	2	6	3

* *Kauplused, tanklad ja vähemalt südaööni avatud toidlustusettevõtted (sh meelelahutusasutused)*

** *Valimist jäeti välja müügikohad, mille peamine tegevus ei ole alkoholi müük (sh lillepoed, raamatupoed, tööriistakauplused, striptiisibaarid, parvlaevad, majutusasutused) ning müügikohad, millel on alkoholi müügiluba olemas, kuid seal alkoholi ei müüda*

*** *Ost jäi valimisse kuuluvas poes teostamata, sest müügikoht oli lõpetanud tegevuse või parasjagu suletud (ei olnud avatud MTR-is märgitud kellaaegadel)*

Testostlemise tulemused 2014

Kuressaare

Müügi-
kohtade arv

Küsi-
dokumenti

29 **10**

Põlva 16 2

Põltsamaa 6 3

STRONGBOW

STRONGBOW

COUNTRY
BLANDE

Uuringute põhijäreldused (1)

- Enamik õpilastest peab alaealiste alkoholitarnitamist aktsepteeritavaks ja seda kõige rohkem pereringis tähtpäevi tähistades (74%) või koos omavanustega kellegi sünnipäeva tähistades (68%).
- Noorte hinnangul on alaealistel alkoholi kerge kätte saada. Oluline osa alla 18-aastastest on alkohoolseid jooke ise ostnud ning alkoholi ostmine alaealistele täiskasvanute poolt on väga levinud.
- Alkoholi tarvitavate ja ennast purju joovate alaealiste hulk on suur ning märkimisväärne osa õpilastest ütleb, et nende vanemad on neile alkoholi andnud.

Uuringute põhijäreldused (2)

- Noori ümbritsev keskkond on alkoholi tarvitamise suhtes lubav ja salliv. Oluline osa õpilastest kogeb alkoholi tarvitamisega seotud erinevaid kahjusid (tülid, kaklused, õnnetused jms), kuna on ise alkoholi joonud või seda on teinud keegi teine.
- Valdav osa täiskasvanud inimestest arvab, et alkohol ei peaks alaealistele kättesaadav olema, tolerantsemalt suhtutakse noortele alkoholi andmise pereringis tähtpäevade puhul.

Uuringute põhijäreldused (3)

- Iganädalasi alkoholitavitajaid on Kuressaare täiskasvanud elanike seas 28% ja Põlvas 32%. Kolmandik elanikest jõi viimasel kuul vähemalt ühel korral korraga 6 või enam kogust alkoholi. Enamik täiskasvanutest puutub kokku alkoholiga liialdavate inimestega.
- Alkoholi kättesaadavust alaealistele peavad täiskasvanud suureks probleemiks ja soovivad suuremat kontrolli müügikohtade üle. Samuti peetakse olulisteks küsimusteks, millega tuleb kohalikus omavalitsuses tegeleda, joores autojuhte ning alkoholi müümist tugevate joobetunnustega inimestele.

Mõned faktid (1)

- Viimase aasta jooksul on alkohoolseid jooke tarbinud 86% / 86% / 85% õpilastest ning purjus on olnud 55% / 44% / 41% õpilastest.
- Alkoholi on joodud enamasti kas kellegi teise kodus külas olles (81% / 71% / 79%), enda kodus (55% / 57% / 51%) või mõnel avalikul üritusel (38% / 30% / 28%).
- 60% 9. klassi õpilastest on viimase aasta jooksul tarvitanud alkoholi vähemalt kolm korda.
- 36% 11. klassi õpilastest on viimase aasta jooksul vähemalt kolm korda purjus olnud.

Mõned faktid (2)

- 29% / 25% / 29% alaealistest õpilastest on proovinud ise alkoholi osta ja seda on neile ka müüdnud.
- Kõige rohkem on alaealistel õnnestunud alkoholi osta toidupoes (74% / 51% / 60%), mõnest meelelahutuskohast (60% / 57% / 52%) või avalikul üritusel olles (52% / 68% / 72%).
- 79% õpilastest kinnitab, et neile või nende alaealisele sõbrale on alkoholi ostnud mõni täiskasvanu, kelleks enamasti on kas mõni sõber või tuttav (81%), vend või õde (53%) ning ema (29%) või isa (17%).

Mõned faktid (3)

- Keskmise vanus esmakordsel alkoholi tarvitamisel on 9. klassi õpilaste puhul 12,3 / 12,0 aastat ja 11. klassi õpilaste puhul 13,6 / 13,3 aastat. Kokku keskmine vanus esmakordsel alkoholi tarvitamisel 12,9 / 12,7 / 11,9 aastat.
- Kõige sagedamini on esimeseks alkohoolseks joogiks kas siider (52% / 48% / 44%) või õlu (26% / 21% / 27%) ja selle pakkujaks omaealine sõber või tuttav (34% / 33% / 32%) või lapsevanem (26% / 29% / 26%).

Mida kohalikud elanikud arvavad? (1)

Kohalik omavalitsus peaks suurendama kontrolli:

- alkoholi müügi üle, et alkoholi ei müüdaks alaealistele (toetus 89%)
- alkoholi müügi üle, et alkoholi ei müüdaks joobes isikutele (89%)
- tänavatel, et vältida joobes isikute poolt avaliku korra rikkumisi (88%)
- (politsei kontrolli) liikluses, et vältida joobes isikute poolt sõidukite juhtimist (84%)

Kohalik omavalitsus peaks keelama:

- teatud üritustel alkoholi müügi (nt spordi- või pereüritused) (83%)
- alkoholi müügi laste- ja haridusasutuste läheduses (84%)
- kange alkoholi müügi avalikel üritustel (77%)

Mida kohalikud elanikud arvavad? (2)

Kohalik omavalitsus peaks:

- piirama alkoholi reklaamimise võimalusi tänavatel (75%)
- lubama avalikel üritustel alkoholi müüa vaid eraldi alal, kuhu alaealised ei pääse (77%)

Kohalik omavalitsus peaks kutsuma:

- lapsevanemaid üles mitte lubama oma alaealistel lastel alkoholi tarvitada (92%)
- täiskasvanuid üles alaealistele alkoholi mitte pakkuma või ostma (91%)

Alkoholi müügikohad Kuressaares

- Kuressaares on 118 alkoholi müügiluba omavat kohta, neist ca 40 on jaemüügikohad (MTR-i andmed 2015. aasta oktoobri seisuga tegevuskoha järgi)
- Samas arvab vaid 35% elanikest, et Kuressaares on liiga palju alkoholi müügikohti (64% arvab, et müügikohti on parajal määral, ning 1% arvates on müügikohti liiga vähe)

Kohaliku alkoholipoliitika pilootprogramm

Neli tegevussuunda:

- kohalike elanike kaasamine ja teavitustöö
- alaealistele alkoholi müügi ja tarvitamise järelevalve korraldamine
- süsteemne uimastiennetus koolides
- laste ja noorte huviharidus

Kohalike elanike kaasamine ja teavitustöö (1)

- Uuringutulemuste tutvustamine kohalikes lehtedes
- Teemaatiliste artiklite avaldamine kohalikes lehtedes
- Infokiri alkoholimüügiga tegelevatele ettevõtetele
- Alkoholi müüvate asutuste lettidele kleebiste tellimine ja paigaldamine (kleebise sõnum stiilis „Tahad alkoholi osta? Aitäh, et näitad dokumenti! vms), läbirääkimised ja kokkulepete sõlmimine müügikohtadega
- Avalikel üritustel kasutatavate infosiltide ja/või bannerite tellimine ning paigaldamine

Kohalike elanike kaasamine ja teavitustöö (2)

- Pilootprogrammi ning tegevuste tutvustamine linnavolikogu ja volikogu komisjonide liikmetele
- Pilootprogrammi, tegevuste ja uuringutulemuste tutvustamine koolide hoolekogude liikmetele
- Loengu/seminari korraldamine lapsevanematele
- Kohtumine Kuressaare ja Saaremaa noortekogu esindajatega noorte arvamuse ning ettepanekute väljaselgitamiseks
- Kohtumised erinevate huvigruppide esindajatega ning nende teavitamine võimalustest aidata kaasa alkoholi kättesaadavuse vähendamisele

Osaluskohviku arutelu “Pinda on v?” Kuressaares

Foto: Irina Mägi / saarlane.ee

Kohalike elanike kaasamine ja teavitustöö (1)

- Projekti tutvustavad artiklid maakonnalehes Koit ja vallalehes Põlva teataja
- Teemakohased postitused sotsiaalmeedias ja valla kodulehel, kajastused kohalikus raadios Marta FM
- Projekti tutvustavad infotunnid ja koolitused (eakate päevakeskuses, külavanematele, volikogu liikmetele, koolides lastevanemate üldkoosolekutel, õpilasomavalitsustele)
- Noorte ajurünnak “Alkoholi kättesaadavus alaealistele – kuidas vähendada?”

Kohalike elanike kaasamine ja teavitustöö (2)

- Ajurünnaku nende ideede, ürituste ja tegevuste elluviimine, mis on suunatud täiskasvanutele
- Kooliõpilaste (7.–12.klass) plakatikonkurss „Tahan suureks kasvada ilma alkoholita“

Kohalike elanike kaasamine ja teavitustöö

- Linnavalitsuse liikmete teavitamine õpilaste seas läbi viidud küsitluse tulemustest ja projekti tegevustest
- Linnavolikogu liikmete teavitamine alkoholikahjude vähendamise võimalusest Põltsamaal
- Ajurünnakud sobivaima kampaaniasõnumi leidmiseks
- Kampaaniasõnumi nähtavakstegemine avalikkusele
- Meediateavitus projekti sõnumist, vajalikkusest, eesmärkidest, tegevustest ja tulemustest
- Avalikkusele suunatud seminarid koos kohalike kõneisikute kaasamisega

Alaealistele alkoholi müügi ja tarvitamise järelvalve korraldamine

- Vaatlused Kuressaare müügikohtades, et kontrollida dokumendi küsimist alkoholi osta soovivatelt noortelt
- Kuressaare alkoholimüüjate koolituse korraldamine
- Kuressaare lõbustusasutuste töötajate koolituse korraldamine
- Kuressaare linna avaliku ürituse korraldamise eeskirja ülevaatamine ning sellega kaasneva arutelu korraldamine avalike ürituste korraldajatega

Alaealistele alkoholi müügi ja tarvitamise järelvalve korraldamine

- Koostöös Põlva politseijaoskonnaga testostude sooritamine Põlva müügikohtades
- Reidid ööklubide küllastajate vanuse ja alaealiste alkoholitarbimise kontrollimiseks
- Koolitused alkoholimüügiga tegelevatele ettevõtjatele (ööklubide omanikud, kaupluste ja tanklate juhatajad) ning müüjatele
- Vabaõhuüritustel täiendavate alkoholimüügipiirangute kehtestamise teemaline arutelu
- Vabaõhuüritustel koostöös Põlva politseijaoskonnaga järelvalvetegevuste korraldamine

Alaealistele alkoholi müügi ja tarvitamise järelvalve korraldamine (1)

- Müügikohtade kaardistamine ja järelvalvespetsialiste reid
- Alkoholi müügikohtade (kauplused ja toitlustusasutused) juhatajate ja müüjate koolitused ning ümarlaud
- Testostlemised Põltsamaa linna ja lähipiirkonna müügikohtades
- Müügikohtadele testostlemise kohta tagasiside andmine ja tublide ettevõtete avalik tunnustamine

Alaealistele alkoholi müügi ja tarvitamise järelvalve korraldamine (2)

- Ettepaneku tegemine linnavalitsusele avalikel üritustel täiendavate alkoholimüügi ja müügiala piirangute seadmiseks
- Ettepaneku tegemine piirkonna omavalitsustele avalikel üritustel alkoholimüügi ja müügiala piiramiseks

Süsteemne uimastiennetus koolides

- Koolijuhtide teavitamine projektiga seotud uuringute tulemustest
- Uimastiennetusjuhendit tutvustava infopäeva korraldamine (läbiviijaks Tervise Arengu Instituut) koolide esindajatele
- Koolide uimastiennetuse tegevusplaani koostamine
- Märgekirja saatmine koolidele, klassijuhatajatele ja klassidele enne lõpupidude toimumist

Uimastiennetuse infopäev Kuressaares

Süsteemne uimastiennetus koolides

- Uimastiennetuse juhendit tutvustav infopäev Põlva koolide juhtkondadele ja õpilasesindustele
- Süsteemse uimastiennetuse teemaline ümarlaud Põlva koolide juhtidega
- Täiendava toe pakkumine Põlva koolidele uimastiennetuse tegevusplaanide koostamisel

Süsteemne uimastiennetus koolides

- Küsitlusest tagasiside andmine koolile (õpetajad, lapsevanemad, õpilased, sh küsitletud klassid)
- Uimastiennetuse juhendit tutvustav infopäev Põltsamaa koolis
- Täiendava toe pakkumine Põltsamaa koolile uimastiennetuse tegevusplaani koostamisel

Laste ja noorte huviharidus

- 1.–12. klassi õpilaste huviharidusega tegelemise ja vaba aja veetmise kaardistamine ning noortelt tagasiside ja ettepanekute küsimine huvihariduse ning vaba aja veetmise võimaluste kohta Kuressaares
- Vähekindlustatud ja paljulapseliste perede laste huvihariduse toetamine
- Huvihariduse kättesaadavana hoidmine võimalikult laiale õpilaskonnale

Laste ja noorte huviharidus

- Huvihariduse kaardistamine, analüüs, võimaluste leidmine olukorra muutmiseks koostöös klassijuhatajate, noortekeskuse ja huvikoolidega; noorte kaasamine
- Noortele erinevate huvihariduse võimaluste tutvustamine, noorte huvi väljaselgitamine, sobivuse testimine, kokkulepe noortega – huviringis osalemine katseajaga

Lõpetuseks

- “Alkoholi tarvitades pole lolle küsimusi ega eitavaid vastuseid” (Kuressaare)
- Tüdrukute käes on võim ehk “Sa oled lame poiss, kui sa jood!” (Kuressaare)
- “Riikliku alkoholipoliitika eest vastutajaks on kõige väiksem ja viimasem lüli – müüja” (Põltsamaa)

Lõpetuseks

- Alkoholi tarbivad alaealised, kuid selle teevad noortele kättesaadavaks neid ümbritsevad täiskasvanud.
- Meie kõigi ühine eesmärk on jõuda selleni, et täiskasvanud inimesed ei müü, ei osta ega paku alaealistele alkoholi.